

Stručni rad

BACANJE LOPTE U CILJ I NA DALJINU

Jasna Cvitanič, profesorica razredne nastave, Osnovna škola Markovci

Sažetak

U sklopu rada s atletskom abecedom usredotočili smo se na bacanje lopte u cilj i na daljinu. Ciljanje je važan aspekt sporta jer se koristi u mnogim disciplinama gdje je svrha igre pogoditi cilj. Razvijanje takvih vještina kod učenika dovodi do održivih performansi u svim sferama života. Prvo smo se posvetili aktiviranju predznanja s učenicima, a zatim smo proveli puno vremena formulirajući namjere učenja i kriterije uspjeha. Kriteriji izvedbe vrlo su važan dio nastave u skladu sa stavovima formativnog praćenja. Formativno praćenje shvaćamo kao promijenjeni oblik poučavanja i učenja. Načela formativnog praćenja ne razlikuju se od predmeta do predmeta, ali dokazano djeluju na svim područjima poučavanja i učenja. Elementi formativnog praćenja uključuju dokaze, povratne informacije, pitanja o podršci u učenju, samoevaluaciju, vršnjačku evaluaciju, ciljeve učenja i kriterije uspješnosti. Formativno praćenje pozitivno utječe na učenje kada učitelj učenicima daje kvalitetne povratne informacije i kada vrednuju njihov rad i rad drugih. Ključno je da učitelj nastavu neprestano prilagođava znanju stečenom u procesu učenja i obraća pažnju na potrebe svakog učenika [2]. Formativno praćenje, s ispravnom interpretacijom i provedbom u učionici, može imati velik utjecaj na poboljšanje postignuća u učenju svih učenika. Učenici i učitelj postaju ravnopravan partner u procesu učenja. U samoj obradi ciljeva postavili smo raznolik izbor kako postići pojedinačni cilj. Pomagali smo se s nizom alata koji su, kao što ćete vidjeti u samom članku, obogatili naše lekcije i pomogli da lekcije postanu vrlo zanimljive, te su ponudili učenicima brojne mogućnosti za različite putove do cilja.

Ključne riječi: kriteriji uspješnosti, bacanje lopte, cilj, sportski rekviziti

1. Uvod

Predškolsko je razdoblje temelj motoričkog razvoja. Dječje tijelo, posebno živčani sustav, tada je najviše izloženo utjecajima okoline. Odgovarajuće tjelesne aktivnosti presudne su za djetetov motorički i funkcionalni razvoj u predškolskom razdoblju [9]. Dječje aktivnosti u prvim godinama života osnova su za kasnije sportske aktivnosti, zato djecu motiviramo za kretanje, jer je to jedina osnova za zdrav način života u budućnosti [10]. Kroz kretanje djeca percipiraju i otkrivaju svoje tijelo, testiraju što tijelo može učiniti, doživljavaju radost i ponos s razvijanjem sposobnosti i vještina te grade samopouzdanje. Istodobno, kretanje djetetu daje osjećaj ugone, sigurnosti, radosti. Kroz pokret istražuje, upoznaje i opaža svijet oko sebe [8]. U predškolskom razdoblju dijete bi trebalo steći što raznovrsniji i širi spektar iskustava kretanja, što je osnova za kasnije zahtjevnije obrasce kretanja. Taj bi temelj trebao biti izgrađen kvalitetno, jer ima značajan utjecaj na cjeloviti razvoj djece, kasnije integriranje u razne sportove i, ne manje važno, sport treba da postane jedna od važnih sastavnica kvalitete života u svim dobnim skupinama [8].

Igre s loptom su jednostavni, složeni i situacijski pokreti s loptom, koji su uključeni u razne vježbe, osnovne i male timske igre s loptom. Mogli bi reći da imamo abecedu igara s loptom. Ona čini temelj većine sportova s loptom. To je važno područje tjelesnog odgoja jer utječu na razvoj koordinacije, točnosti udaranja i dodavanja te ravnotežu. Situacijski pokreti s loptom dodatno utječu na razvoj pažnje, orijentaciju u prostoru, brzinu odgovora i situacijsko razmišljanje. Timske aktivnosti s loptom također razvijaju suradnju, sportski duh, samodisciplinu i toleranciju.

2. Formativno praćenje kao potpora nastavi

Formativno praćenje podrazumijeva se kao promijenjeni oblik poučavanja i učenja. Načela formativnog praćenja ne razlikuju se od predmeta do predmeta, ali dokazano djeluju u svim područjima poučavanja i učenja. Vjerujem da se formativno praćenje može uvesti u sva predmetna područja, počevši od vrtića. Komljanc [5], koji se više od deset godina bavi formativnim praćenjem u Sloveniji, definira ga kao pedagoški dijalog za jednoglasno zajedničko praćenje učitelja i učenika, kontrolu i usmjeravanje razvoja individualnog učenja u svrhu poboljšanja učinka učenja u procesu učenja, te da bi prosuđivanje vrijednosti naučenog na kraju učenja bilo što je moguće točnije.

Formativno praćenje fraza je koja u osnovi imenuje sve suvremene didaktičke pristupe i doprinosi uklanjanju uvriježenih, u moderno doba neučinkovitih praksi u području rada s mladima. Britanci Paul Black i Dylan William smatraju se pionirima formativnog praćenja. Usredotočeni su na aktivnu ulogu učenika, a učitelj je taj koji ga podržava

stalnim praćenjem napretka učenika i prilagođavanjem tijeka lekcije povratnim informacijama koje dobiva od učenika [4]. U svom članku želim prikazati neke komponente formativnog praćenja na satu prirodnih znanosti, posebno pri razmatranju ekoloških sadržaja. Podržani su primjerima iz vlastite prakse. Elementi formativnog praćenja uključuju dokaze, povratne informacije, pitanja o podršci učenju, samoprocjenu, vršnjačko procjenjivanje, ciljeve učenja i kriterije uspješnosti.

Formativno praćenje pozitivno utječe na učenje kada učitelj učenicima daje kvalitetne povratne informacije i kada vrednuju njihov rad i rad drugih. Ključno je da učitelj nastavu neprestano prilagođava znanju stečenom u procesu učenja i obraća pažnju na potrebe svakog učenika [2]. Formativno praćenje, s ispravnom interpretacijom i provedbom u učionici, može imati velik utjecaj na poboljšanje postignuća u učenju svih učenika. Učenici i učitelj postaju ravnopravan partner u procesu učenja. Učenici koji su aktivno uključeni u proces učenja i razvijaju nove koncepte učenja (ne samo pamćenje), razvijaju sposobnost samo-usmjeravanja učenja, što će moći uspješno prenijeti na djelovanje u široj zajednici. Učenici se međusobno razlikuju u nekoliko čimbenika, poput predznanja, sposobnosti, stila učenja, strategija učenja, interesa, motivacije, emocionalnog stava prema učenju ... Razlikuju se i u socijalno-okolišnim uvjetima - na njih utječe jezična, kulturna i socijalna pozadina. I tu dolazi učitelj, čiji je temeljni izazov uzeti u obzir sve individualne razlike. Svaki pojedinac sa sobom donosi različito predznanje i unutarnju motivaciju u školu. Zadaća učitelja i njegov krajnji cilj mora biti obrazovanje pojedinca koji je sposoban samostalno upravljati svojim životom [6].

3. Tijek sati vezanih za bacanje lopte u cilj

Predznanje smo aktivirali s učenicima kroz pripremne vježbe i vježbe zagrijavanja. Za zagrijavanje sam odabrao igru Stani i pogodi. Među učenica sam izabrala tzv. lovca, ostali su bili u ulozi životinja. Svi su se kretali označenim dijelom prostora. Na znak (znak STOP) svi su se učenici zaustavili. Lovac je pokušao pogoditi jednog od učenika iz razreda. Sljedila je sljedeća aktivnost. Držanjem s tri prsta bacili su papirnati zrakoplov, razmišljajući kako postaviti svoje tijelo tako da zrakoplov leti što dalje.

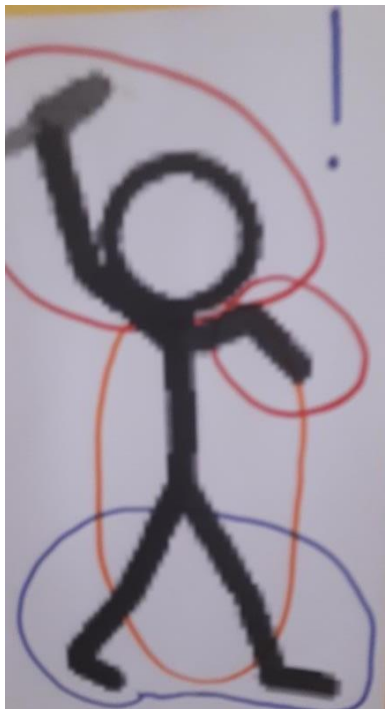

Slika 1: Bacanje zrakoplova

Nakon toga uslijedila je formulacija ciljeva učenja i kriterija uspješnosti. Dosadašnja je praksa bila da učitelj planira proces učenja u skladu s ciljevima učenja utvrđenim u kurikulumima. Ti su ciljevi često napisani na stručnom jeziku koji učenici ne razumije. Ako želimo da učenici razumiju ono što bi trebali naučiti, vrlo je važno da razumiju ciljeve učenja, što znači da ih učitelj mora prevesti na jezik učenika. Takav se cilj naziva svrhom učenja. Ciljevi učenja moraju biti jasni, ostvarivi, napisani na vidljivom mjestu i povezani s dugoročnim ciljevima.

Tijekom razgovora definirani su sljedeći kriteriji uspješnosti:

- Pravilno držim loptu
- Gledam naprijed u smjeru bacanja
- Dignem loptu iznad ramena, u visini glave
- Stojim u raskoraku
- Loptom pogađam cilj
- Pazim na sigurnost tijekom bacanja

Slika 2: Kriteriji uspješnosti

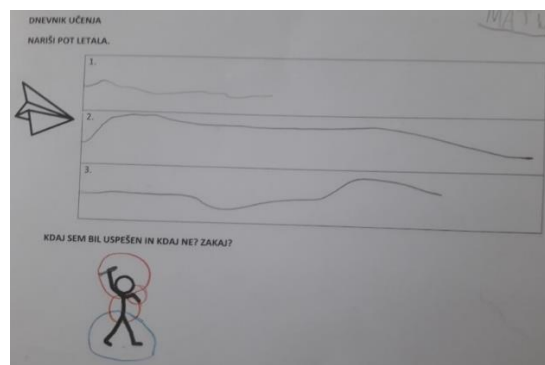
Drugi sat započeo je aktivnošću igre Udari me, ako možeš. Odredili smo dva lovca, svaki sa svojom loptom, s kojima su pokušali pogoditi ostatak trkača, ali ne u glavu.

Pogođeni učenik preuzima ulogu lovca. Zatim smo se podijelili u skupine i učenici su na različitim postajama bacali loptu u cilj. Povratne informacije su vrlo važne. Učenici su promatrali demonstraciju bacanja učenika iz razreda i dali mu povratne informacije.

Slika 3: Rad na postajama

Grant Wiggins [12] definira povratne informacije kao informacije o tome kako napredujemo u našim naporima za postizanje cilja. Važno je da povratne informacije budu pravovremene, primjereno česte, razumljive, jasne, povezane s ciljevima učenja i kriterijima izvedbe, konkretne i korisne. U konačnici, trebale bi sadržavati prijedlog o tome kako poboljšati postignuće ili proizvod [4]. Da bi povratne informacije bile djelotvornije i da bismo osigurali njihovo primanje i korištenje, moramo znati više o tome kako učenici postavljaju ciljeve savladavanja u školi i kako učitelji i učenici postavljaju ciljeve učenja, jer oni mogu poboljšati i povećati vrijednost povratnih informacija za napredovanje prema cilju. Pojam osobnih rekorda i izazova, predanosti, povratnih informacija o napretku i sposobnosti učenika za procjenu bitni su za učinke povratnih informacija. Jedan od najvažnijih rezultata lekcije trebao bi biti osiguravanje da učenici razviju osjećaj svijesti u vezi s povratnim informacijama. Učenici su se također samoprocjenjivali nakon svake postaje. Svaki je učenik dobio dnevnik učenja u kojem je naznačio koliko je uspješan u zadatku.

Slika 4: Dnevnik učenja

Samoprocjena je sposobnost realne procjene vlastitih postignuća kada učenici pregledaju dokaze o postizanju ciljeva učenja, analiziraju ih i uspoređuju s kriterijima uspješnosti. Moraju biti dovoljno zreli da odluče realno procijeniti u kojoj su mjeri postigli svoje ciljeve učenja i koji će biti njihovi budući koraci za postizanje cilja. O vršnjačkom procjenjivanju govorimo kada analizu izvode drugi učenici iz razreda i učeniku daju povratne informacije. Učenici mogu kvalitetno procijeniti svoja postignuća samo ako dobro razumiju ciljeve učenja i kriterije uspješnosti. Bitno je da znaju koje kriterije već ispunjavaju, koje ne i što moraju učiniti da bi postigli postavljene ciljeve učenja. Posao učitelja je stvoriti atmosferu povjerenja u učionici tako da vršnjačko procjenjivanje bude učinkovito i da se uopće realizira. Učenici će moći slobodno izraziti svoje mišljenje samo ako se osjećaju sigurno i prihvaćeno u nastavi. »Sve što kažem o tvom proizvodu ili izvedbi je zato što ti želim pomoći u postizanju ciljeva koje si postavio.« Najveće vještine koje učenici stječu u samoprocjeni i vršnjačkom procjenjivanju su sposobnost realne procjene svog znanja, svjesnosti loših navika u učenju i usputnog njihovog uklanjanja. Kao sljedeću aktivnost učenici su izveli bacanje lopte u okvire. Ciljeve su korigirali na temelju kriterija uspješnosti, a pomogle su im i povratne informacije drugih učenika iz razreda. Uslijedila je završna aktivnost. Učenici su trčali određeno polje i vodenim balonima ciljali u noge.

4. Zaključak

U našem svakodnevnom radu u učionici razmišljamo da je svako društvo koje nije sposobno riješiti probleme osuđeno na stagnaciju, možda dugoročno i na neuspjeh. Zato je vrlo važno pripremiti učenike za potrebe života u 21. stoljeću. To mi se čini najveći izazov za učitelja. Svjesna sam da je ovo stvarno složen, zahtjevan i nadasve dugotrajan i postupan proces koji treba sustavno razvijati i ne može se provoditi od danas do sutra. To također može potrajati godinama. Svaki bi učitelj trebao ispitati svoj dosadašnji rad, svoj stav prema poučavanju i učenju. Moramo znati gdje smo i koji je naš krajnji cilj. Cilj je ono što nas treba zanimati. U osnovi formativno pratimo svoj napredak, samo reguliramo svoje podučavanje i donosimo zaključke. Elementi formativnog praćenja čine nastavu zanimljivijom, pristupačnijom učenicima i dodatno ih motiviraju na rad, dok učitelj pomno prati i zna napredak pojedinog učenika. To su ključne prednosti formativnog praćenja i bitni zaključci kroz praćenje nastave. Učenici točno znaju gdje su, što još trebaju učiniti i kada će biti uspješni. To je glavni motivirajući element suvremenih nastavnih pristupa. No, ipak je još uvijek učitelj taj koji će svojim pristupom i profesionalnošću motivirati učenike za rad i izvući iz njih nešto više.

5. Literatura

- [1.] Čavničar, M. (2005). Vpliv povečanega števila ur športne vzgoje na razvoj gibalnih sposobnosti otrok.
- [2.] Black, P.J., Harrison, C., Lee, C., Marshall, B. in Wiliam, D. (2002). Working inside the black box: Assessment for learning in the classroom. London:Kings College Press.
- [3.] Ada Holcar Brunauer, Cvetka Bizjak, Marjeta Borstner, Janja Cotič Pajntar, Vineta Eržen, Mihaela Kerin, Natalija Komljanc, Saša Kregar, Urška Margan, Leonida Novak, Zora Rutar Ilc, Sonja Zajc, Nives Zore, (2017). Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana, ZRSŠ.
- [4.] Holcar Brunauer A. idr. (2016). Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana, ZRSŠ.
- [5.] Komljanc, N. (2008). Formativno spremljanje učenja. V: M.T. Škraba (ur.), Didaktika ocenjevanja znanja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo
- [6.] Pečjak, S. (2012). Metakognitivne sposobnosti pri učenju: strukturain njihov razvoj. Vzgoja in izobraževanje, 43(6), 4–9.
- [7.] Komljanc, N. (2008). Formativno spremljanje učenja. V: M.T. Škraba (ur.), Didaktika ocenjevanja znanja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo
- [8.] Videmšek, M. in Visinski, M. (2001). Športne dejavnosti predšolskih otrok. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- [9.] Videmšek, M., Berdajs, P. in Karpljuk, D. (2003). Mali športnik. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport
- [10.] Videmšek, M., Tomazini, P. in Grozdek, M. (2007). Gibalne igre z improviziranimi pripomočki. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- [11.] Videmšek, M. in Pišot, R. (2007). Šport za najmlajše. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- [12.] Wiggins, G. (2012). Seven Keys to Effective Feedback. Educational Leadership, l. 70, št. 1, str. 10–60.